

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL
VERSENYTANÁCS

☒ 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

☎ 472-8864 ☏ Fax: 472-8860

Vj-21/2004/26.

Ikt.sz.:.....

A Gazdasági Versenyhivatal versenytanácsa a **Bayer Hungária Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.** (Budapest) eljárás alá vont ellen fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása, valamint gazdasági erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt indult eljárásban - tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

határozatot.

A versenytanács az eljárás alá vont vállalkozás ellen folyó versenyfelügyeleti eljárást megszünteti.

A határozattal szemben a kézhezvételtől számított 30 napon belül a Fővárosi Bíróságnak címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtott keresettel lehet élni.

Indokolás

I. Az eljárás megindítása

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2004. június 28-án a Tpv. 70. § (1) bekezdése alapján hivatalból indított versenyfelügyeleti eljárást a Bayer Hungária Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (a továbbiakban: Bayer) ellen annak megállapítására, hogy az eljárás alá vont vállalkozás által 2003 végén meghirdetett Csepp-kártya Program
 - megtevesztheti-e a fogyasztókat, megsértve ezzel a Tpv. 8. §-át,
 - indokolatlanul korlátozhatja-e a fogyasztók választási szabadságát, megsértve ezzel a Tpv. 10. §-át,
 - a piacra lépést indokolatlanul akadályozza-e, melyet az eljárás alá vont gazdasági erőfölényével visszaélve ér el, megsértve ezzel a Tpv. 21. §-ának i) pontját,
 - a versenytársak számára indokolatlanul hátrányos piaci helyzetet teremt-e, vagy azok gazdasági döntéseit indokolatlanul előny szerzése céljából befolyásolja-e, melyet az eljárás alá vont ugyancsak gazdasági erőfölényével visszaélve ér el, megsértve ezzel a Tpv. 21. §-ának j) pontját.

II. Az eljárás alá vont

2. A Bayer 1994. január 1-én jött létre az AGFA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. teljes körű jogutódjaként. A két telephellyel és egy fiókteleppel működő vállalkozás a Bayer AG

(Németország) 100%-os tulajdonú leányvállalata. A társaság gyógyszerek, állatgyógyászati termékek, növényvédőszeres, vegyipari termékek, polimerek forgalmazásával és az ezekkel kapcsolatos szaktanácsadással foglalkozik. A társaság az elmúlt években többször is átalakította profilját. 2002. november 1-től a Bayer átvette az Aventis-CropScience Kft. eszközállományát és létrehozta a Bayer CropScience-et (a továbbiakban: BCS). A Bayer a BCS létrehozásával jelentős humán erőforrásokhoz, licencekhez és gyártási eljárásokhoz, egymást kiegészítő termékek (beleértve ebbe vezető gyomirtó-, rovarölő-, és gombaölő szereket is) és szabadalmak portfóliójához jutott hozzá. A Bayer a BCS révén a növényvédelmi piac valamennyi szegmensében kiegyensúlyozott érdekeltséget tudott a maga számára teremteni. A BCS komplett növényvédelmi technológiákat kínál. A BCS üzletág tevékenységében meghatározó a növényvédelem. A BCS – a vállalat többi üzletágához hasonlóan - kereskedelmi és szaktanácsadói tevékenységet is folytat. Tevékenységének elsődleges célja az innovatív termékek kereskedelmi forgalmának növelése a piaci részesedés fenntartása érdekében, valamint a szaktanácsadás során a növényvédelmi szakemberekkel együttműködve speciális és egyedi technológiák létrehozása a mezőgazdasági üzemekben. A vállalkozás jelen versenyfelügyeleti eljáráshoz kapcsolódó magatartása a Bayer növényvédelmi üzletágának (azaz a BCS-nek a) növényvédelmi piacon kifejtett tevékenysége.

3. Növényvédőszeres számos vállalkozás, köztük a Bayer anyavállalatához, a németországi Bayer AG-hez tartozó Bayer CropScience AG gyárt. Az eljárás alá vont a Bayer AG-hez tartozó vállalatok által előállított termékek kizárólagos magyarországi forgalmazója.
4. Az eljárás alá vont 2003. évi teljes nettó árbevétele 16,816 milliárd forint volt, melyek túlnyomó része (14,7 milliárd forint) a hazai értékesítésből származott. A vállalkozás mérleg szerinti eredménye ugyanebben az időszakban 1,534 milliárd forint volt. Az eljárás alá vont a nettó árbevételének majd felét a növényvédelmi ágazat hazai forgalmával érte el. A Csepp-kártya Programmal érintett kevesebb, mint három tucat termék értékesítésével a társaság több milliárdos forgalmat bonyolított le.

III. A vizsgált magatartás

5. Bayer szakmai konzultációkon és internetes honlapján 2003. év végén meghirdette ún. Csepp-kártya Programját, melynek keretében a növényvédőszeres vásárlását, alkalmazását engedélyező növényvédelmi szakemberek figyelmét felhívta a Bayer által forgalmazott növényvédelmi szerek felírásával járó kedvezményekre.
6. A növényvédelmi szakemberek az eljárás alá vont által szervezett szakmai összejöveteleken az eljárás alá vont területi képviselőinél és - az interneten keresztül - a Bayer honlapján közvetlenül regisztráltathatták magukat a programban való részvételre.
7. Az eljárás alá vont szerint a Csepp-kártya Program a növényvédő szakemberek szakmai elismerését szolgáló program. A rendszerben a kártyabirtokos a BayerCropScience termékek szakmai támogatásáért pontokat (ún. cseppeket) gyűjthet, melyeket ajándékokra válthat be, továbbá az eddigieknél speciálisabb, az érintett termékekre vonatkozó szakmai segítségben részesülhet.
8. A kártyabirtokos kártyáján a Bayer termékek megvásárlásával a vásárolt termékek után a listában meghatározott mennyiségű csepp kerül jóváírásra azokon a terminálokon keresztül, melyeket a Bayer szerel fel az abba beleegyező kereskedelmi vállalkozások telephelyein. Kártya kiváltására a szükséges képesítéssel rendelkező növényvédelmi tevékenységet folytató szakemberek jogosultak, ha első alkalommal legalább 20 cseppnek megfelelő mennyiségű Bayer terméket vásárol(tat)nak és kitöltik az igénylő lapot. (A kártyával együtt a Bayer a kártyabirtokos rendelkezésére bocsátja az ajándékkatalógust,

amely tartalmazza a programba bevont termékek listáját, feltünteti az adott termékek vásárlása esetén járó cseppek számát és az ajándékok megszerzéséhez szükséges pontértéket. A programmal és a katalógussal kapcsolatban lásd a Vj-21/2004/21. számú iratot, valamint a Vj-21/2004/3. számú ügyirat 16. számú mellékletét.)

9. A kártyabirtokos a katalógus alapján figyelemmel kísérheti, hogy megszerzett cseppjei milyen ajándék átvételére jogosítják fel. Az ajándékért cserébe a kártyabirtokos kártyáján az ajándékhoz rendelt csepp mennyiség levonásra kerül. Az ajándékok körét a Bayer szándéka szerint – a szakmai ösztönző rendszerre figyelemmel – elsődlegesen és jelentős részben a növényvédelmi tevékenységhez szükséges, azt segítő termékekben határozta meg. Az ajándékok több csoportba sorolhatók: a) szakmai munkához felhasználható eszközök (mint például nedvességmérő, csapadékmérő, táblatorzskönyv és helyrajzi szám nyilvántartó program, permetezőgép, szórófejek, számítógép és egységei) 20-8500 csepp terjedelemben, b) házi munkához használt eszközök (mint például fű- és sövénynyírók, fűrészek, kerti munkaruházat) 50-550 csepp terjedelemben, c) háztartási munkához használható kisgépek (vasaló, porszívó, kenyérsütő, kávé- és teafőző) 90-650 csepp terjedelemben, d) szórakoztató elektronikai termékek (mint például DVD, házimozsi, plazma tévé, digitális kamera, fényképezőgép, óra) 70-3800 csepp terjedelemben, és e) kikapcsolódást szolgáló szolgáltatások (mint például bel- és külföldi utazások) 1700-3950 csepp terjedelemben.
10. A Bayer tájékoztatása szerint a vásárlásra vonatkozó, cseppeken keresztül kapott információt saját üzleti tevékenysége fejlesztése érdekében használja fel. Az adatokat piackutatási, marketing és levelezési célból gyűjti, rendszerezi és dolgozza fel. A Bayer a kártyabirtokost meg fogja keresni közvetlen tájékoztatásaival, szakmai ajánlataival.
11. A programmal 10 első, 17 második, és 6 harmadik kategóriás növényvédőszer érint. Csepp-kártya Programba bevett termékek kivétel nélkül új fejlesztésű, szabadalmi oltalom alatt álló, ún. innovatív termékek.

Növényvédőszer for- galmi kategória	Magyarországon engedélyezett növényvédőszer- ek:	Ebből a Bayer engedélyezett termékei:	Ebből a Csepp- kártya Programba bevett termékek:
I. kategória	314 db	26 db	10 db
II. kategória	198 db	32 db	17 db
III. kategória	359 db	14 db	6 db
Összesen	871 db	72 db	33 db

12. Az eladási forgalmat tekintve a Csepp-kártya Programba került termékek szinte teljes egészében az I. és II. kategóriás szerek körébe tartoznak, azaz beszerzésük és felhasználásuk csak növényvédelmi szakember közreműködésével történhet meg.
13. Az eljárás alá vont a versenyfelügyeleti eljárás megindulására tekintettel 2004. február 24-én a Vj-21/2004/3. számon iktatott beadványában a Csepp-kártya Program bevezetésének felfüggesztését jelentette be az eljárás idejére. A versenyfelügyeleti vizsgálat idején a tájékoztató a honlap főoldaláról a kiemelt témák közé került, tájékoztatva az érdeklődőket a bevezetés késedelméről.

IV. Az érintett piac

14. A vizsgálat által érintett piac a mezőgazdasági növényvédőszer magyarországi piaca, melynek három fő szegmense a rovarirtó, a gyomirtó, és a gombaölő szerek részpiaca. E három kategóriába nem sorolható szerek képezik a negyedik részpiacot.
15. A növényvédőszer felhasználói többnyire mezőgazdasági termeléssel, erdőgazdálkodással, vízgazdálkodással foglalkozó társaságok, egyéni vállalkozók, gazdák és magánszemélyek.
16. Az egyéni gazdálkodók és hobbi kertészek jelentős része nem rendelkezik megfelelő ismerettel a növényvédelemről. A növényvédőszereket a vásárlók helyi kis- és nagykereskedésektől, illetve gazdaboltoktól szerezhetik be.
17. Magyarországon valamivel kevesebb, mint 900 engedélyezett növényvédőszer van forgalomban. Ezen a piacon az érintett vállalkozások 2003. évben több mint 50 milliárd forint árbevételre tettek szert. (A Magyarországon legjelentősebb piaci szerepet betöltő kereskedelmi és/vagy termelő vállalkozások listájával és ezen vállalkozások piaci részesedésével kapcsolatban lásd a Vj-21/2004/12. számú iratot.)
18. A forgalmazható és felhasználható termékeket kb. 30-40 vállalat állítja elő. A növényvédőszereket előállító vállalkozások között a legnagyobb multinacionális cégek, mint a Syngenta, Monsanto, Bayer, BASF, stb. és kisebb vállalkozások vannak jelen. A vállalkozások termékeiket általában Magyarországon alapított leányvállalataikon keresztül forgalmazzák. A többi forgalmazó az előző csoportba tartozó vállalkozások által előállított és/vagy importált termékek piaci közvetítője. A legjelentősebb forgalmazó cégek száma kb. 20-25. A piacon kínálatlall állandóan jelenlévő kereskedők száma kb. 50-60 lehet. További 200-230 kereskedelmi vállalkozás eseti jelleggel jelenik meg a piacon. A Magyar Vegyipari Szövetség Növényvédőszer-ipari Szakmai Szövetsége (továbbiakban NISZ) adatszolgáltatása szerint (lásd a Vj-21/2004/12. számú iratot) a hazai piac forgalmának 55,2 %-át három vállalkozás (BASF, Bayer, Syngenta) bonyolítja le. További öt vállalkozás piaci részesedése 24,5 %-ra becsülhető. Ez utóbbiak szűkebb termékválasztékot kínálnak. A piacon jelen vannak kisebb termelők is - még szűkebb termékkörrel. A növényvédőszer piacán túlkínálat van, ami miatt a termelők és a forgalmazók között verseny valószínűsíthető. A forgalmazók a végfelhasználókkal, illetve a növényvédelmi szakemberekkel területi képviselőik útján állnak kapcsolatban.
19. Ezen a piacon az innovatív, magas terméshozó vagy kárelhárító, -megelőző képességgel rendelkező termékek ára magasabb. Ezek a szerek még szabadalmi védelem alatt állnak. A generikus szerek a már lejárt szabadalmú készítmények másolatai. Ezek döntően az eredeti termék piacán, azonban azoknál alacsonyabb áron értékesíthetők. Generikus növényvédőszereket egyidejűleg több vállalkozás is előállíthat és forgalmazhat. Mindezek miatt is az érintett piacon a verseny jelentős.
20. A növényvédelmi szerek piaca kifejezetten szezonális jellegű. A tavaszi időszak beszerzései március-május hónapokban, az őszi időszak beszerzései szeptember, október hónapokban realizálódnak.
21. A magyarországi növényvédőszer piacon jelentős az import részesedése. A felhasznált készítmények több, mint 90 %-a importból származik. Az importtermékek szabad behozatalát vámok nem nehezítik. A forgalmazást különösebb jogi vagy gazdasági szempontok sem akadályozzák jelentős mértékben. Megállapítható még az is, hogy a szállítási költsége az áru értékének 0,5 - 0,1 %-a között változik. A forgalmazásban a szállítási költségek ebből kifolyólag nem jelentenek komolyabb korlátozó tényezőt a piaci

verseny, vagy a piacra való belépés szempontjából. Bár a forgalmazói piacra való belépés nem tűnik nehéznek, a forgalmazás maga tőkeigényes lehet – főleg új termékek bevezetése esetében. Ezeket a marketing költségeket csak nagyobb gyártók képesek felvállalni. Ezek száma ugyan az iparág konszolidációs folyamatában lezajlott fúziók miatt csökkenő, de a versenyhelyzet szempontjából még mindig jelentősnek tekinthető. A gyártás terén a piac megtámadhatósága kapcsán meg kell említeni, hogy a viszonylag hosszú (egy-másfél éves) és költséges (több millió forintos) engedélyeztetési eljárás kell keresztülmennie annak, aki az innovatív növényvédőszer magyarországi piacán meg szeretne jelenni. Generikus szerek esetében az eljárás rövidebb és lényegesen olcsóbb is.

22. Amint az az eljárás alá vont nyilatkozatát tartalmazó Vj-21/2004/3. számú ügyiratból, de a piac más szereplőinek nyilatkozataiból is kiderül, a Bayer termékeit lehet a versenytársak termékeivel helyettesíteni. Esetenként akár 3-4 más termelő által előállított vegyszerrel is helyettesíthetők az eljárás alá vont szerei. A helyettesítő termékek többnyire azonos hatékonyságúak. Az egyaránt magas minőséget a növényvédőszer forgalomba hozatalára vonatkozó, a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény (a továbbiakban: Nt.) által szabályozott engedélyezési eljárás biztosítja, amely szigorúságánál fogva nem teszi lehetővé az alacsonyabb hatékonyságú és minőségű növényvédőszer magyar piacon való forgalmazását.
23. A piacra lépést a generikus szerek esetében a gyártást szabadalmi védettség lassítja. Innovatív szerek kifejlesztésének és piacra való bevezetésének ideje éveket (egyes becslések szerint 7-10 évet) vesz igénybe és rendkívül tőkeigényes. A nagyobb gyártók bevételeik tíz százalékát költik K+F tevékenységre.
24. A Növényvédőszer-ipari Szakmai Szövetség által biztosított adatok alapján a Bayer és a főbb versenytársak piaci részesedése (az árbevételek alapján) az érintett termékek piacán az alábbi:

Vállalkozás	Gyom	Gomba	Rovar	Egyéb	Összesen
1. BASF	22%	22%	15%	54%	22%
2. Syngenta	23%	19%	20%	0%	21%
3. BAYER	15%	22%	13%	6%	16%
4. DuPont	8%	9%	5%	14%	8%
5. Dow AgroSciences	9%	4%	6%	0%	7%
6. SUMMIT-AGRO	1%	6%	11%	0%	4%
7. Magyar Kwizda	2%	4%	9%	5%	4%
8. Monsanto	6%	0%	0%	0%	4%
9. BIOMARK	3%	4%	4%	0%	3%
10. NITROKÉMIA 2000	4%	1%	0%	0%	3%
11. BVMRt	2%	3%	1%	0%	2%
12. Arysta	2%	1%	2%	8%	2%
13. CHEMARK	0%	2%	4%	1%	1%
14. DANANOVA	0%	1%	4%	2%	1%
15. CHEROLE AGRO	1%	0%	2%	8%	1%
16. AGROTERM	0%	2%	1%	0%	0%
17. FLORIN	0%	0%	2%	0%	0%
18. ÉMV	0%	0%	0%	0%	0%

25. Magyarországon bizonyos növényvédőszerket csak engedély alapján lehet forgalomba hozni és felhasználni. Az engedélyezett szerek fontosabb adatait (neve, hatóanyaga, faja, gyártója, veszélyességi besorolása, forgalmi kategóriája, felhasználási területei,

- adagolható dózisa, elsősegélynyújtás, stb.) évente, kézikönyv formájában teszi közzé az Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (továbbiakban: FVM).
26. A gyártók területi képviselőiken keresztül, saját maguk által szervezett konferenciákon, továbbá különféle médiában közre adott tájékoztatás révén szintén igyekeznek tájékoztatni és befolyásolni ügyfeleiket.
 27. A magyarországi előírások értelmében bizonyos növényvédőszeret csak erre hivatott szakemberek tanácsadása alapján lehet megvásárolni és felhasználni. A növényvédelmi szakemberek tevékenységét alapvetően az Nt. és kapcsolódó rendelkezései, továbbá a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamaráról szóló 2000. évi LXXXIV. törvény szabályozza. Ezeken túlmenően a növényvédőszer-kereskedelemmel és -marketinggel összefüggő kérdésekben a NISZ etikai irányelvei a mérvadóak.
 28. A növényvédelmi szakember a növényvédőszer vásárlásához vényt állít ki. A növényvédelmi, növényorvosi vény kiállításával a szakemberek természetesen bizonyos felelősséget vállalnak. A vényt, mint szigorú számadású bizonylatot a Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara adja ki és csak az arra jogosult tagja használhatja és adhatja ki annak a mezőgazdasági termelőnek (a növényvédelmi szolgáltatást megrendelőnek) a nevére és címére, aki az I.-II. forgalmi kategóriájú növényvédőszer felhasználásához a szolgáltatást megrendelte és arra szerződést kötött. A növényvédelmi szakember közreműködéséért a végfelhasználó fizet. A kereskedő a vényen felírt készítményt csak a helyettesítésként megjelölt szerre módosíthatja.
 29. A Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara Vj-21/2004/7 számú iratcsomagban lévő levele szerint a Kamarának jelenleg 2496 regisztrációs számmal, igazolvánnyal, személyi bélyegzővel rendelkező tagja van. A kamarai törvény 16. §-a értelmében felsőfokú növényvédelmi diplomához kötött tevékenységet ők folytathatnak. Az FVM Vj-21/2004/8. számon elfekvő levele szerint 2000 főre tehető a növénytermesztési gyakorlatot közvetlenül folytatók száma, ezek közül 1300-1400 szakember dolgozik alkalmazottként és/vagy vállalkozásban. A szakemberek további 5-10 %-a alkalmanként ad szaktanácsot.
 30. A növényvédelem területén általánosan elmondható, hogy beavatkozásokat összetett növényvédelmi problémák esetén kell elvégezni, ahol figyelembe kell venni többek között az időjárási- és talajviszonyokat, a kultúrnövény és a kártevő vagy gyomnövény aktuális fejlettségét, valamint több kártevő, gyomnövény együttes jelenlétét. Ezért az egyes növényvédelmi problémára - annak összetettségére tekintettel – a legtöbb esetben meghatározható egy olyan termék, amely az adott problémát a leghatékonyabban képes megoldani.
 31. A növényvédőszeret a jogi szabályozás I., II. és III. forgalmi kategóriákba sorolja. Az I. és II. kategóriába sorolt növényvédőszeret csak jogszabályban előírt végzettséggel (képesítéssel) lehet forgalmazni, árusítani, vásárolni és felhasználni. Felsőfokú képesítéssel rendelkező személy (egyetemi végzettséggel rendelkező növényorvos, agrármérnök, kertészmérnök) a növényvédőszer forgalmi kategóriájától függetlenül jogosult bármilyen növényvédelmi tevékenység folytatására, bármely forgalmi kategóriába tartozó termékkel kapcsolatos szaktanácsadásra, illetve a szóban forgó növényvédőszer vásárlására. Középfokú végzettséggel rendelkező személy (kertész, növényvédelmi technikus, növényvédő szakmunkás) jogosult a II. és III. forgalmi kategóriájú termékkel folytatott bármely növényvédelmi tevékenység önálló végzésére, illetve részt vehet I. forgalmi kategóriájú növényvédelmi szerrel folytatott bármely

tevékenységben. A szakvégzettséggel nem rendelkező személyek kizárólag a III. forgalmi kategóriába sorolt, ún. szabad forgalmú növényvédőszeret vásárolhatják és használhatják fel.

32. A növényvédelmi szakemberek megkerülhetetlen szerepet játszanak az I. és II. kategóriás növényvédelmi szerek forgalmazása terén, hiszen jóváhagyásuk nélkül ezen termékekhez nem lehet hozzáférni. Az országban 245 növényvédőszer nagykereskedő van, akiknek telephelyenként rendelkezniük kell felsőfokú növényvédelmi végzettségű szakemberrel. Magyarországon más vállalkozások is forgalmazznak növényvédőszert, de azok szabad forgalmazású (azaz III. kategóriás) szerek.

V. A vizsgálati jelentés fontosabb megállapításai

33. A Vj-115/2004/18. számú vizsgálati jelentés egyebek mellett megállapítja, hogy a vizsgált magatartás versenyt érintő cselekménynek minősül. Az eljárás alá vont jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, amely a vizsgált piaci magatartást Magyarország területén fejtette ki. Ezek alapján a Tpv. személyi, tárgyi és területi hatálya megállapítható.
34. A növényvédőszeret a mezőgazdaság jelentős területén alkalmazzák, a termelés eredményeül szolgáló termékeket az ország teljes lakossága igénybe veszi, ezért az esetleges fogyasztói érdeksérelmek esetén a közérdek fokozott védelme indokolja az akár kis mértékben zavart keltő piaci tevékenységek elleni fellépést is.
35. A fogyasztó egyszerű értelmezésben az a magánszemély, jogi vagy jogi személyiség nélküli társaság, aki/amely a növényvédőszert megvásárolja és felhasználja. A vizsgáló véleménye szerint a növényvédelmi szakemberek közreműködése nélkül a potenciális vevők nem válhatnak fogyasztóvá. A Magyarországon érvényes jogi szabályozás alapján a növényvédőszeret döntő része és a Csepp-kártya Programba bevont termékek is ún. nem szabad forgalmazású szer. A felhasználó csak akkor válhat fogyasztóvá, ha a növényvédelmi szakember valamely termékre vásárlási engedélyt ad. A növényvédelmi szakember pedig akkor tudja gyakorolni növényorvosi hivatását, ha szaktudását a felhasználó igénybe veszi. Mivel a végfelhasználó csak a szakember közreműködésével vásárolhat bizonyos növényvédőszeret, ezért csak együtt tekinthetők fogyasztónak a növényvédőszeret piacán. Más vonatkozásban azonban a végfelhasználó részére a szakember szakmai tudását adja át, ezért a végfelhasználó fizet szolgáltatási díjat vagy alkalmazott esetén havi fizetést. E tekintetben a végfelhasználó és a szakember viszont elválik egymástól.
36. A döntési szabadság befolyásolása azon termékekénél, melyekhez való hozzájutás csak a növényvédelmi szakembereken keresztül lehetséges, mindenképpen megtörténik. Mivel a szert kiválasztó fél a növényvédelmi szakember, nem lehet kétséges, hogy az befolyásolni tudja a felhasználót az eljárás alá vont termékeinek a megvásárlásában. A Csepp-kártya Program így veszélyezteti a szakmai alapokon meghozott döntéseket.
37. A vizsgálati jelentés megállapítja, hogy a növényvédőszeret árát a felhasználó fizeti, az ártól független kedvezmény azonban a növényvédelmi szakembert illeti. Abból a felhasználó nem részesül. A program nem pusztán a fogyasztást, hanem a többletfogyasztást ösztönzi. A szakmai szempontok torzulása és a mennyiségi ösztönzés miatt a végfelhasználók kiadásai és az árak is növekedhetnek.
38. A vizsgáló felhívta a figyelmet arra, hogy a szakmai támogatást a programtól függetlenül meg kell adni a szakembereknek, különben a termékek ismertség híján kiszorúlnak a piacról.

39. Bár a cseppek alapján kapható ajándékok között található olyanok is, amelyek a növényvédelmi szakember munkáját segíthetik, megkönnyíthetik, döntő többségben azonban a növényvédelmi szakembert, mint magánembert jutalmazza meg a Bayer termékek felírásáért.
40. Ezt az ösztönzést csak megfelelő piaci erővel rendelkező vállalkozás tudja biztosítani.
41. A szakértő-felhasználói páros szakértői fele tudatosan ajánlja a Bayer terméket az ígért ajándék elérése érdekében. A szakértő-felhasználói páros felhasználói fele megtévesztődik, hiszen a szakértő közreműködése mellett sem biztos, hogy tudja miért a Bayer termékét és nem a tevékenységéhez legjobban megfelelő terméket kapja. Mivel a szakértő és a felhasználó nem választható külön, a Tpvrt értelmében fogyasztónak tekinthető páros megtévesztése bekövetkezik akkor, amikor a felhasználó a „felírt” terméket megvásárolja és egyúttal a szakértő kártyájára könyvelik a pontokat.
42. A fogyasztói megtévesztés a részleges tájékoztatással következik be. Ez megbonthatja a piac struktúráját; a fogyasztói döntés szabadságát a versenyviszonyok torzításával befolyásolhatja. Ez a vállalkozói magatartás a Tpvrt 10. §-ába ütköző magatartásként szankcionálandó.
43. A Csepp-kártya Program az oda bekerült termékek általános „márkanév” reklámjának tekinthető.
44. Az eljárás alá vont piaci részesedése biztosítja a függetlenséget a piac többi szereplőjéhez képest. Ugyanakkor termékeinek minőségi színvonala, ismertsége, a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzete is gazdasági erőfölényt biztosít számára. Mivel a Bayer több szegmenyben is jelentős pozícióval rendelkezik és esetenként alig marad el a piacvezető pozíciójától, a program alkalmas arra, hogy segítségével növelje piaci részarányát. Ehhez pedig nem a költség és időigényes kutatást és fejlesztést veszi igénybe, hanem a növényvédelmi szakembert a jogszabályi keretek adta lehetőséget kihasználva. A módszer vitathatatlanul gyorsabb sikereket hozhat a K+F-hez képest.
45. Míg általában a növényvédőszer piacon a Bayer a harmadik legjelentősebb szereplő, a szakmában szokásos 11 növénykultúra 61 szegmenyéből 10-ben piacvezető és 7-7-ben a második illetve harmadik helyen áll. A vállalkozás multinacionális háttere, kedvező gazdálkodási paraméterei is biztosítják, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben nem kell tekintettel lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.
46. A fentiek alapján a vizsgáló indítványozta, hogy a Versenytanács a Tpvrt. 77. § (1) bekezdésének d) pontja alapján állapítsa meg a magatartás törvénybe ütközését; a Tpvrt. 77. § (1) bekezdésének f) pontja alapján tiltsa meg a magatartás további folytatását; és a Tpvrt. 78. § (1) bekezdése alapján ne szabjon ki bírságot, mivel a versenyfelügyeleti vizsgálat hatására a rendszer a meghirdetés stádiumában maradt.

VI. Érdekképviseleti és szakmai szervezetek véleménye

47. A Csepp-kártya programot több piaci szereplő és a szakmai szervezetek is kifogásolták, illetve elfogadhatatlannak tartják.
48. Az FVM szerint A Csepp-kártya Program azzal a veszéllyel járhat, hogy válaszlépésként a piac más szereplői is kialakítanak hasonló ösztönző programokat, amit a minisztérium nem tart kívánatosnak. (Lásd a B-852/2003/4. számú iratot, amely a Vj-21/2004/8 számú iratesoporthoz került csatolásra.)
49. A Magyar Vegyipari Szövetség Növényvédőszer-ipari Szakmai Szövetsége Etikai Bizottsága 2003. december 16-i ülésén megtárgyalta a Bayer Csepp-kártya Programját és azt a kódexben foglaltakkal ellentétesnek találta. A NISZ a céget a program azonnali visszavonására szólította fel. (Lásd a Vj-21/2004/16. számú iratot.)

50. Az FVM felügyelete alá tartozó Növény -és Talajvédelmi Központi Szolgálat szerint a Bayer programját a fentiekhez hasonlóan értékelte. Rámutatott továbbá arra, hogy bizonyosan árfelhajtó hatása is lesz a programnak, hiszen a gyártók a profitot mindenképpen biztosítani fogják önmaguk számára. (Lásd a Vj-21/2004/9. számú ügyiratot.)
51. A Növényorvosi Kamara jelezte, hogy a felírt szer kiválasztásának befolyásoltságát bizonyítani nem lehet. Azt sem lehet bizonyítani, hogy a növényorvos vagy növényvédő szakmérnök a Csepp-kártya Program hatására dönt úgy, ahogy éppen dönt. De ha a fenti okoskodás alapján nem bizonyítható a befolyásoltság, akkor az sem bizonyítható, hogy a szakember befolyásolástól mentesen döntött a Bayer termék mellett.

VII. Az eljárás alá vont védekezése

52. Az eljárás alá vont álláspontja szerint a növényvédőszeres döntő többségénél – jogszabályi előírás és a felelősség miatt – a tudatos, információkat mérlegelő döntést a növényvédelmi szakember hozza és hozhatja csak meg. Ebben az értelemben tehát az érintett piacon döntéshozóként, racionális mérlegelőként – azaz fogyasztóként – a növényvédelmi szakember jelenik meg. A növényvédőszer piacot erre tekintettel szakértői piacnak szokás tekinteni. Ebből következően a szakmai döntést előtérbe helyező forgalmazóknak a szakembereket kell ellátniuk a megalapozott döntést elősegítő szakmai, reklám, marketing információkkal, termékismertetőikkel. Erre figyelemmel került meghatározásra a Csepp-kártya programmal elsődlegesen elérni kívántak köre is.
53. A Bayer véleménye szerint a cseppek ellenében kiosztásra kerülő ajándékok értéke nem haladja meg a programba bevont termékek éves tervezett forgalmának 1-2 %-át. A kedvezmény tehát csekély mértékű – különösen a más, például a fogyasztási cikkek piacán kialakult árengedmény feltételekhez képest – és nem alkalmas arra, hogy a fogyasztók döntését elsődlegesen vagy lényegesen befolyásoló tényező lehessen.
54. A Bayer véleménye szerint a kedvezményekkel megcélzottak köre az I. és II. kategóriába sorolt termékek esetében - bizakodó becslés szerint - az érintett piacon működő, hozzávetőlegesen kb. 3800 növényvédelmi szakmérnökből 1000-1200 főt tesz ki. 2004. február 6-ig több száz fő töltötte ki és írta alá az igénylőlapot, vagyis jelentkezett a kártyáért. Nem került azonban még sor a program működtetésére. Ennek megfelelően ajándékok átadására sem került még sor. (Lásd ezzel kapcsolatban a Vj-21/2004/3. számú iratot.)
55. A Bayer hivatkozott a Vj-169/2001/37. számú versenytanácsi határozat kapcsán arra, hogy a Csepp-kártya Program csak annyiban tér el az eddig ismert pontgyűjtő programoktól, amennyiben azt a sajátos törvényi szabályozással rendelkező piac szükségessé teszi.
56. Az eljárás alá vont szerint a Csepp-kártya Program általa tervezett formában való bevezetése nem sérti az 1996. évi LVII. törvény rendelkezéseit, erre tekintettel kérte a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését.

VIII. Jogi háttér

57. A növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény (a továbbiakban: Nt.) szerint növényvédőszer hatóanyagot vagy hatóanyagokat tartalmazó, általában segéd- és adalékanyagokkal a gyakorlati növényvédelmi feladatok kivitelezéséhez alkalmas formulációban előállított készítmény. A növényvédőszer hatóanyag olyan természetes eredetű, vagy kémiai, biológiai, illetve biotechnológiai úton előállított anyag, valamint élő szervezet, amely növényeken, növényi részekben károsítók jelenlétének szabályozására

alkalmas, továbbá a növények életfolyamatait ellenőrzött módon befolyásolja (kivéve a víz, a szén-dioxid és a növény táplálási anyagok).

58. Az Nt. előírásai szabályozzák az érintett piac szereplőinek magatartását. Az Nt. 25. §-a szerint növényvédőszer reklámozni csak az engedély tartalmával összhangban és a külön jogszabályban foglaltaknak megfelelően szabad. A 27. § szerint a növényvédőszer a forgalmazás és a felhasználás szempontjából, külön jogszabály előírásai szerint I., II. és III. forgalmi kategóriába kell sorolni. Az I. és II. forgalmi kategóriába sorolt növényvédőszerket csak a külön jogszabályban előírt végzettséggel (képesítéssel) lehet forgalmazni, árusítani, vásárolni és felhasználni. A III. forgalmi kategóriába sorolt növényvédőszerket vásárlása és felhasználása nem kötött szakképesítéshez. Az Nt. 31. §-a értelmében - a III. forgalmi kategóriába sorolt növényvédőszerket vásárlását és felhasználását kivéve – növényvédőszer csak az forgalmazható, szállítható, illetve tárolható, használható fel saját célra, aki a külön jogszabályban meghatározott szakirányú képzettséggel rendelkezik. A szóban forgó paragrafus (3) bekezdése szerint I. kategóriás növényvédőszer az használható fel, illetve azzal kapcsolatos szolgáltatást az nyújthat, aki - külön jogszabályban felsorolt - felsőfokú növényvédelmi szakképesítéssel, illetve II. és a III. forgalmi kategóriába sorolt növényvédőszer felhasználása esetén külön jogszabályban felsorolt középfokú növényvédelmi szakképesítéssel rendelkezik, továbbá rendszeresen részt vesz a külön jogszabályban meghatározott továbbképzésen, és ennek alapján a 27. § (2) bekezdésében meghatározott növényvédőszerket vásárlására jogosító érvényes engedéllyel, a növényvédőszer tárolásához szükséges külön jogszabályban meghatározott feltételekkel és engedélyekkel, valamint a növényvédelmi tevékenységre vonatkozó, a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara hozzájárulásával kiadott vállalkozási engedéllyel rendelkezik. (Szaktanácsadás esetén nem szükséges a növényvédőszer tárolásához szükséges külön jogszabályban meghatározott feltételek meglétének teljesítése és engedélyek beszerzése.) Az Nt. 32. §-a előírja, hogy növényvédőszer nagykereskedelemben csak az forgalmazható, aki felsőfokú növényvédelmi szakképesítéssel rendelkezik, vagy ilyen személyt alkalmaz, illetve kiskereskedelemben pedig csak az, aki rendelkezik a külön jogszabályban felsorolt növényvédelmi szakképesítéssel, vagy ilyen személyt alkalmaz.
59. A Tpv. 70. § (1) bekezdése alapján a vizsgáló határozattal vizsgálatot rendel el olyan tevékenység, magatartás vagy állapot észlelése esetén, amely e törvény rendelkezéseit sértheti, feltéve, hogy az eljárás a GVH hatáskörébe tartozik, és a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé teszi.
60. A Tpv. 8. § (1) bekezdése általánosságban mondja ki, hogy tilos a gazdasági versenyben a fogyasztókat megtéveszteni. A (2) bekezdés szerint a fogyasztók megtévesztésének minősül különösen, ha a) az áru ára, lényeges tulajdonsága – így különösen összetétele, használata, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása, valamint kezelése, továbbá az áru eredete, származási helye, beszerzési forrása vagy módja – tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állítanak, az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látják el, vagy az áru lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak, b) elhallgatják azt, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek, továbbá, hogy annak felhasználása a szokásostól lényegesen eltérő feltételek megvalósítását igényli, c) az áru értékesítésével, forgalmazásával összefüggő, a fogyasztó döntését befolyásoló körülményekről – így különösen a forgalmazási módról, a fizetési feltételekről, a kapcsolódó ajándékokról, az engedményekről, a nyerési esélyről – megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak, d) különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltik

61. A Tpv. 10. §-a szerint tilos a fogyasztó választási szabadságát indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek alkalmazása. Ilyen módszerek minősül különösen, ha olyan körülményeket teremtenek, amelyek jelentősen megnehezítik az áru, illetve az ajánlat valós megítélését, más áruval vagy más ajánlattal történő tárgyszerű összehasonlítását.
62. A Tpv. 21. §-a szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni. Az i) pont szerint tilos a piacra lépést indokolatlanul akadályozni. A j) pont értelmében tilos a versenytárs számára indokolatlanul hátrányos piaci helyzetet teremteni, vagy gazdasági döntéseit indokolatlan előny szerzése céljából befolyásolni.
63. A 22. § (1) bekezdése értelmében gazdasági erőfölényben van az érintett piacon az a vállalkozás, amely gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására. A Tpv. nem önmagában a gazdasági erőfölényt, hanem az azzal való visszaélést tiltja. A Tpv. a gazdasági erőfölény fogalmát nem köti számszerűen megjelölt piaci részesedéshez, hanem azt kizárólag a piaci helyzetből, illetve a vállalkozás piaci viselkedéséből levezethető, érdemi ismérvek alapján határozza meg.
64. A Tpv. 14. §-a alapján az érintett termékpiac meghatározásánál a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel ésszerűen helyettesítő árukat is figyelembe kell venni.
65. A Tpv. 72. § (1) és a 77. § (1) bekezdés j) pontja értelmében az eljáró versenytanács határozatában az eljárást megszüntetheti, ha nem látja indokoltnak annak folytatását, illetve megállapítja, hogy az eljárás alá vont törvénybe ütköző magatartás hiányában nem marasztalható el.

IX. A versenytanács döntése

66. A versenytanács a versenyfelügyeleti eljárás megszünteti a Tpv. 77. § (1) bekezdésének j) pontja alapján, mivel a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata értelmében az eljárás alá vont versenytörvénybe ütköző magatartás hiányában nem marasztalható el.
67. A gazdasági versenyben sikerre törekvő vállalkozás számára alapvető feladatként jelentkezik a fogyasztói döntések, a termelési és az értékesítési folyamat befolyásolása. Bármely vállalkozás befolyásolást lehetővé tevő eszközök széles körével élhet.
68. A versenyfelügyeleti eljárás a Csepp-kártya Program versenytörvénybe ütköző jellegének esetleges voltát több szempontból is vizsgálta.
69. A versenytanács úgy látja, hogy a vizsgált magatartás (Csepp-kártya Program) nem tekinthető tájékoztatásnak. Az eljárás alá vont magatartása egy számára kedvező ösztönzőrendszer kialakítására irányul. Éppen ezek miatt a Tpv. 8. §-ának megsértésére nem alkalmas a vizsgált magatartás.
70. A kifogásolt magatartás - bár kétségtelenül a szakmai szempontok érvényesülését háttérbe szoríthatja és a növényvédőszer felírásánál a növényvédelmi szakember szempontjai és nem a vele szerződéses viszonyra lépő végfelhasználók érdeke juthatnak érvényre – nem jelenti a fogyasztók választási szabadságának korlátozását, hiszen a nem szakértő végfelhasználó fogyasztó eleve nincs abban a helyzetben, hogy maga válassza ki a növényvédőszert. A kifogásolt magatartás előtt is korlátozott volt a fogyasztó választási lehetősége, ami azonban nem az eljárás alá vont magatartására, hanem a növényvédőszer forgalmazási szabályaira vezethető vissza. E miatt a versenytanács a Tpv. 10. §-ának alkalmazását nem látja megalapozottnak.

71. A Csepp-kártya Programmal az eljárás alá vont nem sértette meg a Tpv. 21. §-ának rendelkezéseit sem, mert a versenytanács véleménye szerint az eljárás alá vont nem rendelkezik gazdasági erőfölénnyel az érintett piacon. Erre a következtetésre a versenytanács a piaci részesedésre vonatkozó fenti adatok alapján és a piacon lévő multinacionális vállalkozások tőkeerejét figyelembe véve jutott. A Tpv. V. fejezete értelmében csak gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás képes visszaélni gazdasági erőfölényével.
72. A versenytanács a fenti alapján a rendelkező rész szerint határozott.
73. A versenytanács megjegyzi, hogy véleménye a jelen eljárásban vizsgált szempontok értékelésére terjed ki. Az efféle programok ölthetnek olyan jelleget, illetve e programok végrehajtása során a vállalkozások tanúsíthatnak olyan magatartást, ami versenyjogi aggályokat vethet fel és azok vizsgálata a jövőben versenyfelügyeleti eljárás tárgyát képezhetik.

X. Egyéb kérdések

74. A Tpv. 74. § (1) bekezdése szerint a versenytanács érdemi határozatát tárgyaláson hozza, ám ugyanezen törvényhely szerint az érdemi határozat tárgyaláson kívül is meghozható, ha a tárgyalás mellőzését az ügyfél kéri. Az eljárás alá vont a versenytanács előzetes álláspontjának ismeretében írásban lemondott a tárgyalás megtartásáról.
75. A versenytanács érdemi határozata elleni jogorvoslat a Tpv. 82. §-án alapul.

Budapest, 2004. december 19.